

"...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

'GEREKÇE: Anayasa'nın 152. maddesi ile Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun'un 28. maddesine göre mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun hükümlerini Anayasa'ya aykırı olduğunu görür veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurma yetkilerinin olduğu belirtilmektedir. Bu kurallar gereğince bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için o mahkemede yargılaması devam eden ve usulünce açılmış, mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması iptali istenen hükmünde bu dava da doğrudan uygulanacak hüküm olması gerekmektedir.

Mahkememizde açılan 2011/22 Esas sayılı dava dosyasının derdest olduğu, yargılamasının devam ettiği, davanın süresinde açıldığı, 2548 sayılı Kanun'un 1. maddesi bu dava da doğrudan uygulanan ve bu davanın sonucunu etkileyen bir hüküm olması nedeniyle davacı vekilinin iptal başvuru talebi mahkememizce de ciddi olduğu kanısına varıldığından maddenin iptali amacıyla Anayasa Mahkemesine götürülmesine karar verilmiştir.

HUKUKSAL OLAY: 2548 sayılı Kanun'un 1. maddesi 'İcra dairelerince miktar ve kıymeti muayyen olan ilamlı ve ilamsız alacaklardan tahsil olunan paranın %2'si ve kıymeti muayyen olmayan ilamların icrasından tahsil harcının yarısı nîspetinde harç alınır. Maktu harçlar ilamın icraya konulduğu zaman peşin olarak alınır. Bu harçlar borçluya yükletilemez ve mahkûmunbih meblağ bir milyon liradan aşağı olursa bundan harç alınmaz.' düzenlemesi gereğince icra takibine konu gerçek ve kurumlar vergisine tâbi tüzel kişiliklerin alacaklarının tahsil edilmesi halinde tahsil edilen paranın % 2'si oranında ceza evi harcı tahsil edilmektedir.

492 sayılı Kanun'un 20. maddesi 'İcra takiplerinde takipten sonra işleyecek olan faizler, harcın hesabında nazara alınamaz' hükmü gereğince takipten sonra işleyecek faiz miktarından 2548 sayılı Kanun'un 1. maddesi gereğince de harç alınmaması gerekmektedir.

Adliye hizmeti sadece İcra Müdürlüklerinde verilen hizmetler olmayıp, ceza evleriyle mahkeme binaları inşası için sadece icra müdürlüklerinde tahsil edilen ilamlı ve ilamsız alacaklardan tahsil olunan paranın % 2'si nispetinde harç alınması, kamu hizmeti karşılığının vatandaşa eşit olarak yayılması, herkesin kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi ödemesi yükümlülüğü ile örtüşmemektedir. 'Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır' ilkesinin aksine vergi ödevini yerine getiren kişi ya da kuruluşlardan yeniden kamu giderlerine katkı alınmaktadır.

Ceza evlerinin yapılması için vatandaşın katkı beklemek, tüm kamu binalarının yapılması için vatandaşın katkı sunmasının zorunlu hâle getirmesini gerektirir.

ANAYASA'YA AYKIRILIĞI İDDİA EDİLEN KANUN MADDESİ: Davada uygulanacak olan 2548 sayılı Kanun'un 1. maddesi 'İcra dairelerince miktar ve kıymeti muayyen olan ilamlı ve ilamsız alacaklardan tahsil olunan paranın %2'si ve kıymeti muayyen olmayan ilamların icrasından tahsil harcının yarısı nisbetinde harç alınır. Maktu harçlar ilamın icraya konulduğu zaman peşin olarak alınır. Bu harçlar borçluya yükletilemez ve mahkûmunbih

meblağ bir milyon liradan aşağı olursa bundan harç alınmaz.' Kanun maddesinin Anayasa'ya aykırılığı iddiasıdır.

İLGİLİ ANAYASA MADDELERİ: Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen; 'Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.' demek suretiyle Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Anayasanın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti olduğu, insan haklarına dayandığı, hak ve özgürlüklerin güçlendirerek koruma altına aldığı, idarenin her türlü eylem ve işlemini hukuka uygun olması gerektiği Anayasa'ya aykırı olan tutum ve davranışlardan kaçındığı, hukuku tüm devlet organlarına egemen kıldığı, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı saydığı, yargı denetiminin açık olduğu bir devlettir. Bu nitelikleri nedeniyle Anayasa'ya aykırı olan bir hükmün davada uygulanamayacağı bir gerçektir.

Sosyal devlet, fertlerin sosyal durumlarıyla ilgilenen, onlara asgari bir hayat düzeyi sağlamayı, sosyal adalet ve sosyal güvenliği gerçekleştirmeyi ödev sayan devlettir. Sosyal devlet, devletin, sosyal barışı ve sosyal adaleti sağlamak amacıyla sosyal ve ekonomik hayata aktif olarak müdahalesini gerekli gören bir anlayıştır. Sosyal devletin en belirgin özellikleri, kişiyi ekonomik hayatta yalnız bırakmaması, ekonomik hayata müdahale etmesi, herkes için insanlık onuruna yaraşır bir hayat seviyesi sağlamaya yönelik bir devlet biçimi olmasıdır.

Sosyal devlet, sosyal adaleti gerçekleştirmek, bireyin ve toplumun refahını sağlamak ve sosyal güvenliği oluşturmak amaçlarını taşır. Sosyal devletin ana öğelerinden biri millî geliri artırmak, bunun için yatırım yapmak, sosyal adalet kuralları içinde kalkınmayı sağlamaktır. Sosyal devletin ana öğelerinden diğeri millî gelirin adaletli dağılımını sağlamaktır. Sosyal devletin bir başka öğesi özgürlüklerin gerçekleşmesi için maddi imkân sağlamaktır. Bir diğeri sosyal devlet öğesi ise bireyleri sosyal güvenliğe kavuşturmasıdır.

Anayasa'nın 5. maddesi 'Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır' açıklaması ile Devletin temel amaç ve görevlerini saymıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre yürütme görevi Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulundadır. 29.3.1984 gün ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2. maddesinde 'Kanunlarda kurulması öngörülen mahkemeleri açmak ve teşkilatlandırmak, ceza infaz ve ıslah kurumları, icra ve iflas daireleri gibi her derece ve türdeki adalet kurumlarını planlamak, kurmak ve idari görevleri yönünden gözetim ve denetimini yapmak ve geliştirmek' Adalet Bakanlığının başlıca görevleri arasında sayılmıştır. Bu amacı yerine getirmek için Bakanlık bünyesinde 25.6.1992 tarihinde çıkarılan 204/8 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Adalet Bakanlığı Teknik İşler Daire Başkanlığı kurulmuştur. Teknik İşler Daire Başkanlığının 'Bakanlık için ihtiyaç duyulan bina ve arazinin, kiralama ve satın alma işlerini yürütmek, Bakanlığa ait bina ve tesislerin; ilgisine göre Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü veya İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı ile işbirliği yaparak tesis, yapım, onarım ve kira işlerine ilişkin program ve projeleri hazırlamak, takip etmek, bunların bakım ve küçük onarımlarını yapmak ve yaptırmak' görevleri arasında sayılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10. maddesi kanun önünde eşitlik prensibini kabul etmiştir. 'Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.'

Vergi ödevini düzenleyen 73. madde ise 'Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.'

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 1. maddesi 'Gerçek kişilerin gelirleri gelir vergisine tabidir. Gelir bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır.'

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler ve iş ortaklıkları Kurumlar vergisine tâbidir.

Gerçek kişiler ve kurumlar bir takvim yılı içinde elde ettikleri kazanç ve iratlarının safi tutarı üzerinden vergi ödemektedirler. Ödenen vergiler Anayasamızın 73. maddesine göre kamu giderlerini karşılamak üzere gerçek kişilerin ve kurumların mali gücüne göre alınmaktadır.

Anayasa'nın 36. maddesinde; hak arama hürriyeti düzenlenmiş, herkesin yargı mercileri önünde davacı ve davalı sıfatıyla hak arama hürriyetine sahip olduğunu düzenlemiştir. Hiç kimsenin hak arama hürriyeti engellenemeyeceği bir Anayasa kuralı haline getirmiştir. Hak arama hürriyetinin diğer bireylerden farklı olarak belli oranda harca tâbi tutulması, en temel hak olan hak aramanın parasal karşılığa bağlanması bu temel hakkın özüne aykırıdır.

UYGULAMADA HAKKANIYETİN SAĞLANMASI: Amacı Kanun metninde yazılı olmasa da kanun başlığı 'Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun' olan ve amacı ceza evleri ve adliye binalarının yapımı ile mahkûmlara verilecek yiyeceklerin bedellerini karşılamak amacı ile çıkartılan 2548 sayılı Kanun'un 1. maddesi 'İcra dairelerince miktar ve kıymeti muayyen olan ilamlı ve ilamsız alacaklardan tahsil olunan paranın %2'si ve kıymeti muayyen olmayan ilamların icrasından tahsil harcının yarısı nisbetinde harç alınır. Maktu harçlar ilamın icraya konulduğu zaman peşin olarak alınır. Bu harçlar borçluya yükletilemez ve mahkûmunbîh meblağ bir milyon liradan aşağı olursa bundan harç alınmaz.' düzenlemesi gereğince icra takibine konu gerçek ve kurumlar vergisine tabi tüzel kişiliklerin alacaklarının tahsil edilmesi halinde tahsil edilen paranın % 2'si oranında ceza evi harcı tahsil edilmektedir.

Ceza evleri ve mahkeme binalarının yapılması sosyal devlet ilkesi gereğince devletin görevidir. Bu görevin yerine getirilmesi toplum içinde bir hak arama yolu olan ve alacağını alamayan, zor bir tahsil yolu olan icra marifetiyle alacağını tahsil eden vatandaşa yüklenemez. Sosyal devlet ilkesi gereğince bu görev Adalet Bakanlığı ve Bakanlığa bağlı Teknik İşler Daire Başkanlığına aittir. Gelirler Vergisi ve Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre safi kazançları üzerinden vergisini ödeyen gerçek kişi ile kurumların bu alacakları için icra yolu ile tahsil ettiklerinde yeniden harç alınması çifte vergilendirme yoludur. İcra marifeti ile alacaklarını tahsil etmeye çalışan kişiler diğer gerçek ve tüzel kişiler gibi vergilerini kazançları üzerinden zaten ödemişlerdir. Mahkeme hizmetlerinden yararlanan ancak alacağını ya da hakkını icra marifetiyle almayan gerçek kişi ve kurumlardan ayrıca ceza evleri ve mahkeme binalarının yapımı için 2548 sayılı Kanun'na göre harç alınmamaktadır. Örneğin değeri çok yüksek olan

tapu iptal ve tescil, kadastro, miras ve benzeri davalar ile ceza mahkemelerinde zarar görenlerden bu Kanun kapsamında bir harç alınmamaktadır. Öte yandan 100,00-TL'na kadar olan tüm alacaklardan ceza evi harcı alınmazken, geçimini sağlayamayan insanlar için hüküm altına alınan miktarı ne olursa olsun icra yolu ile tahsil edilen tüm nafaka alacaklarında % 2 oranında ceza evi harcı alınmaktadır. Bazı kuruluşların kuruluş ve teşkilat kanunlarında özel hüküm olması sebebi ile ceza evi harcı ödememektedirler. Ziraat Bankası, Halk Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri kendi kuruluş kanunlarındaki özel hüküm sebebi ile ceza evi harcından muaftır. Her kamu kurumunda iş yaptıran gerçek ya da tüzel kişiler bu kurumların binalarının yaptırılması için ayrıca bir harç ödememektedir. Ceza evleri ve mahkeme binalarının yapımı için harç alınacak ise tüm gerçek ve tüzel kişilerden mali güçleri oranında harç alınmalıdır. Bu hususlar Cumhuriyetin niteliğini belirleyen Anayasa'nın 2., Devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen Anayasa'nın 5., Kanun önünde eşitlik ilkesini düzenleyen 10., Hak arama hürriyeti düzenleyen 36. ve Vergi ödevini düzenleyen 73. maddesine aykırıdır. Bu karışıklığı gidermek ancak 2548 sayılı Kanun'un 1. maddesi 'İcra dairelerince miktar ve kıymeti muayyen olan ilamlı ve ilamsız alacaklardan tahsil olunan paranın %2'si ve kıymeti muayyen olmayan ilamların icrasından tahsil harcının yarısı nispetinde harç alınır. Maktu harçlar ilamın icraya konulduğu zaman peşin olarak alınır. Bu harçlar borçluya yükletilemez ve mahkûmunbih meblağ bir milyon liradan aşağı olursa bundan harç alınmaz.' hükmünün iptali ile mümkün olabilecektir.

SONUÇ: Yukarıda izahı yapılan 2548 sayılı Kanun'un 1. maddesi 'İcra dairelerince miktar ve kıymeti muayyen olan ilamlı ve ilamsız alacaklardan tahsil olunan paranın %2'si ve kıymeti muayyen olmayan ilamların icrasından tahsil harcının yarısı nispetinde harç alınır. Maktu harçlar ilamın icraya konulduğu zaman peşin olarak alınır. Bu harçlar borçluya yükletilemez ve mahkûmunbih meblağ bir milyon liradan aşağı olursa bundan harç alınmaz.' hükmü, Mahkememizde yargılaması devam eden davacının davasında uygulanması Anayasa'nın belirtilen hükümlerine aykırı olduğundan, iptal edilmesini saygılarımla arz ve talep ederim. 03/03/2011"